

การวัด การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ

พต.ดร.เพ้าไทย วงศ์เหล่า

สาขาวิชาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจุฬาลงกรณ์

การวัดตัวแปร

ตัวแปร (Variable) หมายถึง สภาวะการณ์ เงื่อนไข หรือ
คุณลักษณะต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ที่ปรากฏในประเด็นที่
สนใจศึกษา โดยมีค่าแปรเปลี่ยนไปตามหน่วยตัวอย่างของประชากร
ที่สนใจศึกษา

การวัดตัวแปร หมายถึง การกำหนดค่าให้กับตัวแปรอย่างมี
หลักเกณฑ์และเป็นที่ยอมรับ แล้วใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น
มาเก็บรวบรวมค่าเหล่านั้นจากตัวแปรที่สนใจศึกษา โดยค่าที่เก็บรวบรวม
ได้จะทำให้เข้าใจถึงสิ่งที่สนใจศึกษา ค่าต่างๆ ดังกล่าวเรียกว่า
ข้อมูล (Data) ซึ่งอาจอยู่ในรูปตัวเลข หรือข้อความ

ประเภทของตัวแปร

ตัวแปรต้องถูกกำหนดขึ้นมาจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบและละเอียดถี่ถ้วน ตัวแปรแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามเกณฑ์การแบ่ง ดังนี้

1. แบ่งตามอิทธิพล

- ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)
- ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

2. แบ่งตามการจัดกระทำ

- ตัวแปรที่สามารถจัดกระทำได้ (Active Variable)
- ตัวแปรที่จัดกระทำไม่ได้ (Attribute Variable)

3. แบ่งตามภาวะการณ์แทรกซ้อน

- ตัวแปรแทรกซ้อน (Extraneous Variable)
- ตัวแปรสอดแทรก (Intervening Variable)

4. แบ่งตามความต่อเนื่อง

- ตัวแปรต่อเนื่อง (Continuous Variable)
- ตัวแปรไม่ต่อเนื่อง (Discrete Variable)

5. แบ่งตามที่พบในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

- ตัวแปรเดียว เช่น เพศ น้ำหนัก ส่วนสูง
- ตัวแปรผสม เช่น เศรษฐฐานะทางเศรษฐกิจ
- ตัวแปรที่เป็นพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมการเรียน
- ตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะแฝง เช่น ความเชื่อ ความสนใจ ความวิตกกังวล ค่านิยม เจตคติ เป็นต้น

ลักษณะของการวัดตัวแปร

การวัดตัวแปรทางสังคมศาสตร์ แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ
คือ

1. การวัดทางตรง (Direct Measurement) สำหรับตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง

2. การวัดทางอ้อม (Indirect Measurement)

2.1 การวัดความรู้

2.2 การวัดความรู้สึก

มาตรวัดตัวแปร

มาตรวัดตัวแปร หมายถึง ค่า ลักษณะ หรือรูปแบบของผลที่วัดได้จากเครื่องมือที่ใช้วัด แบ่งออกได้ 4 ระดับ ดังนี้

1. มาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale)
2. มาตรอันดับ (Ordinal Scale)
3. มาตรอันตรภาค (Interval Scale)
4. มาตรอัตราส่วน (Ratio Scale)

การนิยามตัวแปร

แบ่งการนิยามตัวแปรออกเป็น 2 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 การนิยามเชิงทฤษฎี (Conceptual Definition)

เป็นการให้ความหมายของตัวแปรตามแนวคิดทฤษฎี ซึ่งยังอยู่ในรูปนามธรรม

ระดับที่ 2 การนิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational

Definition) เป็นการให้ความหมายตามแนวคิดทฤษฎีให้มีลักษณะเป็นรูปธรรม โดยระบุคุณลักษณะหรือพฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อให้สามารถวัดตัวแปรได้

ชนิดของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม (questionnaire) ใช้วัดความคิดเห็น พฤติกรรมการปฏิบัติ แบ่งคำถามออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 คำถามปลายปิด

1.2 คำถามปลายเปิด

2. มาตรวัด (scaling) ใช้วัดความรู้สึก อารมณ์ ตัวแปรที่มีคุณลักษณะแฝง

3. แบบทดสอบ(test) ใช้วัดความรู้ความสามารถ

4. แบบตรวจสอบรายการ (check list) ใช้วัดพฤติกรรมที่คาดหวัง

5. แบบสัมภาษณ์ (interview form)

การเลือกใช้เครื่องมือแต่ละชนิด ควรคำนึงถึง กลุ่มเป้าหมาย ตัวแปร

และ ระยะเวลา

โครงสร้างของแบบสอบถาม

โดยทั่วไปแบบสอบถามมีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. หนังสือนำ ประกอบด้วย

- แนะนำผู้วิจัย
- แนะนำโครงการวิจัย
- ชี้แจงเหตุผลความจำเป็น
- ให้คำมั่นสัญญา
- บอกส่วนประกอบของแบบสอบถาม

2. คำชี้แจงในการตอบ

3. ส่วนเนื้อหาของแบบสอบถาม

- คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน
- คำถามเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ
- คำถามเกี่ยวกับตัวแปรตาม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ศึกษาทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปร
3. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ
4. กำหนดตัวชี้วัดตามนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ
5. เขียนคำถามตามตัวชี้วัด
6. หาคุณภาพด้านความเที่ยงตรง
7. ทดลองใช้ครั้งที่ 1 เพื่อหาคุณภาพด้านอำนาจจำแนก
8. ทดลองใช้ครั้งที่ 2 เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น
9. ปรับปรุงครั้งสุดท้ายเป็นฉบับสมบูรณ์

ตัวอย่างการสร้างเดรื่องมือ

หัวข้อการวิจัย : ความพึงพอใจของลูกค้าต่อบริการร้านอาหาร

ความพึงพอใจของลูกค้า หมายถึง ความรู้สึกด้านบวกหรือด้านลบต่อบริการของร้านอาหาร อันประกอบด้วยความพึงพอใจเกี่ยวกับอาหาร สถานที่ ห้องน้ำ ที่จอดรถ บริการ และราคา

ตัวชี้วัด

1. อาหาร

ประเด็นคำถาม

1.1 รสชาติอาหาร

1.2 การตกแต่งจานอาหาร

1.3 ปริมาณอาหาร

1.4 ความสะอาดของอาหาร

1.5 ความสดของอาหาร

ตัวอย่างการสร้างเต็รื่องมือ

ตัวชี้วัด

2. สถานที่

2.1 ความสะอาดของสถานที่

2.2 การตกแต่งสถานที่

2.3 ความสะดวกสบาย

2.4 อากาศถ่ายเท

2.5 แสงสว่าง

3. ห้องน้ำ

3.1 ความสะอาด

3.2 ความเพียงพอ

3.3 สิ่งอำนวยความสะดวก

3.4 กลิ่นสะอาด

3.5 ความสะดวก

ประเด็นคำถาม

ตัวอย่างการสร้างเดรื่องมือ

ตัวชี้วัด

ประเด็นคำถาม

3. ที่จอดรถ

3.1 ความเพียงพอ

3.2 ระยะห่างจากรถ

3.3 ความปลอดภัย

3.4 ความสะดวก

4. บริการ

4.1 จำนวนพนักงานบริการ

4.2 ความกระตือรือร้น

4.3 ความสุภาพ

4.4 การแต่งกาย

5. ราคา

5.1 ความเหมาะสมของราคา

สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงาน หมายถึง ผู้ร่วมงานมีความจริงใจต่อกัน มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบ และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

- **ความจริงใจต่อกัน**
  - ผู้ร่วมงานไม่นินทา กล่าวร้ายกัน
  - ผู้ร่วมงานพูด/ให้ข้อมูลที่เป็นจริง
  - ผู้ร่วมงานเสแสร้งต่อกัน
  - ผู้ร่วมงานไม่ทะเลาะกัน
- **ความสามัคคี**
  - ผู้ร่วมงานร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน
  - ผู้ร่วมงานมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก
  - ผู้ร่วมงานไม่ลางาน/ขาดงาน โดยไม่มีกิจธุระจำเป็น
  - ผู้ร่วมงานทำงานแล้วเสร็จตามกำหนด
- **ความรับผิดชอบ**
  - ผู้ร่วมงานเข้าปฏิบัติงานทันเวลา
  - ผู้ร่วมงานไม่เบียดบังเวลาทำงานในหน่วยงานไปทำธุระส่วนตัว

การหาคุณภาพของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ความเที่ยงตรง (validity)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ค่าความเที่ยงตรง

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การหาคุณภาพของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จำนวนจำแนก (Discrimination)

2.1 สูตร t

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

$\bar{X}_H$ แทน ค่าเฉลี่ยกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน ค่าเฉลี่ยกลุ่มต่ำ

S_H^2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มสูง

S_L^2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนตนกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนตนกลุ่มต่ำ

การหาคุณภาพของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จำนวนจำแนก (Discrimination)

2.2 สูตร r

$$r = \frac{n \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

X แทน คะแนนของข้อนี้

Y แทน คะแนนรวมของทุกข้อยกเว้นข้อนี้

n แทน ขนาดตัวอย่าง

การหาคุณภาพของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ความเชื่อมั่น (reliability)

3.1 สูตร KR20

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

r_{tt} แทน ความเชื่อมั่น

p แทน สัดส่วนของคนที่ตอบใช่ในข้อนั้น

q แทน สัดส่วนของคนที่ตอบไม่ใช่ในข้อนั้น

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

k แทน จำนวนข้อ

การหาคุณภาพของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ความเชื่อมั่น (reliability)

3.2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Cronbach

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum_{i=1}^k S_i^2}{S_t^2} \right]$$

α แทน ความเชื่อมั่น

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของแต่ละข้อนั้น

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

k แทน จำนวนข้อ